

SMJERNICE ZA NABAVU KNJIŽNIČNOG FONDA GRADSKE KNJIŽNICE NAŠICE

1. UVOD

Smjernice za nabavu knjižnične građe Gradske knjižnice Našice temeljni su dokument kojim se utvrđuju načela, kriteriji, postupci i prioriteti u izgradnji, održavanju i obnavljanju knjižničnog fonda.

Njihova je svrha osigurati sustavnu, kvalitetnu i korisnicima prilagođenu nabavu knjižnične građe, u skladu s kulturnim, obrazovnim, informacijskim i razvojnim potrebama stanovnika Našica i okolnog područja.

Smjernice se temelje na važećim propisima Republike Hrvatske, osobito na Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti te Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Standard propisuje da narodne knjižnice trebaju imati pisane smjernice za izgradnju i upravljanje fondom, koje se revidiraju svakih pet godina, a prema potrebi i ranije.

2. SVRHA I CILJEVI NABAVE

Nabava knjižnične građe usmjerena je na:

- osiguravanje dostupnosti znanja, informacija i kulturnih sadržaja;
- zadovoljavanje obrazovnih, stručnih, kulturnih i rekreativnih potreba korisnika;
- poticanje čitanja i razvoj čitateljske kulture;
- podršku cjeloživotnom učenju i osobnom razvoju;
- osiguravanje građe za djecu, mlade, odrasle i starije osobe;
- praćenje suvremenih književnih, znanstvenih, stručnih i društvenih kretanja;
- očuvanje i razvoj zavičajne zbirke;
- osiguravanje jednakog pristupa informacijama za sve korisnike;
- razvoj knjižničnog fonda na različitim medijima i u različitim formatima.

3. NAČELA NABAVE

Nabava knjižnične građe temelji se na sljedećim načelima:

Načelo dostupnosti – građa treba biti dostupna svim korisnicima, bez obzira na dob, obrazovanje, socijalni status ili druge osobne okolnosti.

Načelo intelektualne slobode – fond treba obuhvaćati različite ideje, mišljenja, književne pravce i područja znanja, u skladu sa stručnim kriterijima i potrebama zajednice.

Načelo korisničke usmjerenosti – pri odabiru građe uvažavaju se interesi, zahtjevi i potrebe postojećih i potencijalnih korisnika.

Načelo raznovrsnosti – fond treba biti sadržajno, žanrovski, dobno i medijski raznolik.

Načelo aktualnosti – nabavlja se nova, aktualna i relevantna građa, uz istodobno očuvanje vrijedne i trajno korisne građe.

Načelo racionalnosti – raspoloživa financijska sredstva koriste se odgovorno, uzimajući u obzir cijenu, kvalitetu, trajnost, potražnju i dugoročnu vrijednost građe.

Načelo ravnomjernog razvoja fonda – nabava se planira tako da se održava odgovarajuća zastupljenost svih odjela, zbirki i korisničkih skupina.

4. KORISNICI I NJIHOVE POTREBE

Gradska knjižnica Našice nabavom građe nastoji zadovoljiti potrebe:

- djece predškolske i školske dobi;
- mladih;
- odraslih korisnika;
- starijih osoba;
- učenika i studenata;
- odgojno-obrazovnih djelatnika;
- stručnjaka i zaposlenih u različitim djelatnostima;
- korisnika s teškoćama u čitanju i drugim posebnim potrebama;
- korisnika zainteresiranih za zavičajnu povijest, kulturu i baštinu;
- svih građana koji knjižnicu koriste za informiranje, učenje, istraživanje i slobodno vrijeme.

Potrebe korisnika utvrđuju se praćenjem posudbe i korištenja fonda, prijedloga korisnika, upita knjižničara, anketa, razgovora s korisnicima, zahtjeva za međuknjižničnu posudbu te praćenjem kulturnih i obrazovnih programa Knjižnice.

5. VRSTE KNJIŽNIČNE GRAĐE KOJE SE NABAVLJAJU

Gradska knjižnica Našice nabavlja i razvija sljedeće vrste građe:

5.1. Knjižna građa

- beletristika za djecu, mlade i odrasle;
- slikovnice i dječje knjige;
- lektirna građa;
- stručna, znanstvena i popularno-znanstvena literatura;
- priručnici, enciklopedije, rječnici i druga referentna građa;
- knjige na stranim jezicima;
- knjige lagane za čitanje;
- knjige s uvećanim tiskom;
- izdanja značajna za zavičajnu zbirku;
- druga građa u skladu s potrebama korisnika.

5.2. Serijske publikacije

- časopisi i novine;
- stručne i znanstvene serijske publikacije;
- dječji i omladinski časopisi;
- lokalne i zavičajne publikacije.

5.3. Neknjižna i ostala građa

- zvučne knjige;

- audiovizualna građa;
- elektronička građa;
- didaktičke igračke;
- društvene igre;
- druga građa koja podupire obrazovne, kulturne i društvene programe Knjižnice.

Standard za narodne knjižnice predviđa analogni i digitalni fond te, prema potrebama posebnih skupina korisnika, pristup zvučnim knjigama, knjigama s uvećanim tiskom, građi laganoj za čitanje, didaktičkim igračkama i društvenim igrama.

6. STRUKTURA KNJIŽNIČNOG FONDA

Pri izgradnji knjižnog fonda uvažavaju se stručni standardi i potrebe lokalne zajednice.

Prema Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, knjižni fond gradske narodne knjižnice u pravilu treba sadržavati:

- **65 % beletristike**;
- **35 % stručne, znanstvene i popularno-znanstvene literature**, od čega najmanje 1 % čini referentna građa;
- najmanje **25 % knjižne građe za djecu i mlade** u odnosu na ukupan fond.

U fondu treba biti zastupljena i građa na stranim jezicima, a njezina zastupljenost prilagođava se potrebama korisnika i nabavnoj politici Knjižnice.

Navedeni omjeri predstavljaju stručno polazište, a pri njihovoj primjeni uvažavaju se veličina fonda, postojeće zbirke, potrebe korisnika i posebnosti Gradske knjižnice Našice.

7. KRITERIJI ZA ODABIR GRAĐE

Pri odabiru građe posebno se procjenjuju:

- sadržajna kvaliteta i stručna vrijednost;
- relevantnost za korisnike Knjižnice;
- aktualnost i suvremenost sadržaja;
- književna, umjetnička, znanstvena ili obrazovna vrijednost;
- zastupljenost različitih tema, žanrova i autora;
- potražnja korisnika i učestalost korištenja srodne građe;
- prikladnost dobi i razvojnoj razini korisnika;
- kvaliteta prijevoda i izdavačke obrade;
- trajnost i kvaliteta izdanja;
- dostupnost drugih izdanja u fondu;
- cijena i raspoloživa financijska sredstva;
- mogućnost korištenja građe u knjižničnim programima;
- važnost građe za zavičajnu zbirku;
- dostupnost u odgovarajućem formatu za korisnike s posebnim potrebama.

8. PRIORITETI U NABAVI

U skladu s raspoloživim sredstvima, prednost se daje:

1. građi koja odgovara iskazanim potrebama korisnika;
2. novim naslovima i aktualnim izdanjima;
3. lektirnoj građi i naslovima potrebnima za obrazovanje;
4. građi za djecu i mlade;
5. najtraženijim naslovima i građi za koju postoji lista čekanja;
6. stručnim, znanstvenim i obrazovnim izdanjima;
7. građi koja nadopunjuje nedovoljno zastupljena područja fonda;
8. građi na stranim jezicima, prema potrebama korisnika;
9. zavičajnoj građi i publikacijama važnima za Našice i našički kraj;
10. građi prilagođenoj korisnicima s posebnim potrebama;
11. građi potrebnoj za provedbu kulturnih, obrazovnih i čitateljskih programa Knjižnice.

9. NAČINI NABAVE

Knjižnična građa nabavlja se:

- kupnjom od nakladnika, knjižara i drugih dobavljača;
- kupnjom putem mrežnih trgovina i drugih dostupnih prodajnih kanala;
- darovima fizičkih i pravnih osoba;
- zamjenom s drugim knjižnicama i ustanovama;
- obveznim primjerkom, kada je primjenjivo;
- drugim dopuštenim načinima nabave.

Nabava kupnjom planira se godišnjim planom nabave knjižnične građe, koji treba sadržavati vrstu, količinu i planirani financijski trošak za građu koja će se nabavljati. Standard također utvrđuje prosječan standard godišnje prinove putem kupnje od najmanje 200 knjiga i 10 jedinica neknjižne i ostale građe na 1.000 stanovnika, uz prilagodbu stvarnim mogućnostima i potrebama knjižnice.

10. NABAVA NA TEMELJU PRIJEDLOGA KORISNIKA

Knjižnica potiče korisnike da predlažu nabavu naslova i druge građe.

Prijedlozi korisnika razmatraju se prema:

- opravdanosti prijedloga;
- dostupnosti naslova na tržištu;
- sadržajnoj i književnoj vrijednosti;
- potrebama drugih korisnika;
- financijskim mogućnostima;
- zastupljenosti slične građe u fondu.

Podnošenje prijedloga ne znači automatsku obvezu nabave, ali predstavlja važan pokazatelj interesa korisnika i podlogu za planiranje fonda.

11. NABAVA DAROVANE GRAĐE

Darovana građa prihvaća se ako je:

- sadržajno primjerena fondu Knjižnice;

- očuvana i uporabna;
- aktualna ili trajne vrijednosti;
- u skladu s potrebama korisnika;
- prikladna za postojeće zbirke i prostorne mogućnosti.

Knjižnica može odbiti građu koja je oštećena, zastarjela, nepotpuna, višestruko zastupljena ili ne odgovara njezinoj nabavnoj politici.

Darovana građa nakon prihvata podliježe stručnoj procjeni, inventarizaciji, katalogizaciji i ostaloj obradi, prema pravilima knjižničnog poslovanja.

12. ZAVIČAJNA ZBIRKA

Posebna pozornost posvećuje se izgradnji i očuvanju zavičajne zbirke koja obuhvaća građu o Našicama, našičkom kraju, njegovoj povijesti, kulturi, gospodarstvu, znamenitim osobama, ustanovama, događajima i drugim obilježjima zavičaja.

Nabavlja se:

- literatura o Našicama i okolnim mjestima;
- publikacije lokalnih autora;
- izdanja nakladnika s područja zavičaja;
- monografije, zbornici i katalozi;
- lokalne novine i časopisi;
- fotografije, plakati, brošure i druga zavičajna građa;
- digitalna građa od zavičajnog značaja.

Zavičajna građa nabavlja se kupnjom, darovima, zamjenom i drugim dostupnim načinima, uz nastojanje da se očuva što potpunija dokumentacija o zavičaju.

13. PLANIRANJE I PROVEDBA NABAVE

Nabava se provodi na temelju godišnjeg plana nabave, koji se izrađuje prema:

- raspoloživim financijskim sredstvima;
- potrebama pojedinih odjela i zbirki;
- statističkim pokazateljima korištenja fonda;
- prijedlozima korisnika;
- planovima kulturnih, obrazovnih i čitateljskih programa;
- potrebama obnove i popunjavanja fonda.

Prijedloge za nabavu daju stručni djelatnici Knjižnice, a konačna odluka donosi se u skladu s ovlastima ravnateljice i internim aktima Knjižnice.

14. FINANCIRANJE NABAVE

Nabava knjižnične građe financira se iz:

- sredstava osnivača;
- sredstava Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske;

- vlastitih prihoda, kada je to dopušteno;
- donacija;
- drugih zakonom dopuštenih izvora financiranja.

Raspodjela sredstava treba biti uravnotežena i usmjerena na razvoj svih odjela i zbirki, uz uvažavanje stvarnih potreba korisnika i prioriteta utvrđenih godišnjim planom nabave.

15. OBRADA I DOSTUPNOST NABAVLJENE GRAĐE

Nabavljena građa stručno se obrađuje, inventarizira, katalogizira, klasificira i tehnički oprema prije stavljanja na raspolaganje korisnicima.

Obrada knjižnične građe temelji se na domaćim i međunarodnim stručnim pravilima i normama, a zapisi o građi izrađuju se u računalno čitljivim kataložnim formatima.

Knjižnica nastoji osigurati da podaci o nabavljenoj građi budu dostupni putem javno dostupnog mrežnog kataloga.

16. PRAĆENJE I VREDNOVANJE FONDA

Učinkovitost nabave prati se na temelju:

- broja nabavljenih jedinica;
- strukture nabavljenog fonda;
- korištenosti i posudbe građe;
- broja prijedloga korisnika;
- potražnje za pojedinim naslovima;
- popunjenosti i aktualnosti zbirki;
- zastupljenosti dječje, omladinske, stručne i zavičajne građe;
- financijskih sredstava utrošenih na nabavu;
- mišljenja korisnika i stručnih djelatnika.

Rezultati praćenja koriste se za izradu budućih planova nabave i unaprjeđivanje nabavne politike.

17. REVIZIJA I AŽURIRANJE SMJERNICA

Smjernice za nabavu knjižnične građe preispituju se najmanje jednom u pet godina, a prema potrebi i ranije, osobito u slučaju:

- promjene zakonskih i stručnih propisa;
- promjene potreba korisnika;
- promjene organizacije rada Knjižnice;
- razvoja novih oblika i medija knjižnične građe;
- promjene financijskih mogućnosti;
- razvoja novih knjižničnih usluga.

Izmjene i dopune Smjernica donose se na način propisan internim aktima Gradske knjižnice Našice.

18. ZAVRŠNE ODREDBE

Ove Smjernice predstavljaju stručni okvir za planiranje i provedbu nabave knjižnične građe u Gradskoj knjižnici Našice.

Njihovom se primjenom osigurava sustavan razvoj knjižničnog fonda, racionalno korištenje sredstava, dostupnost raznovrsne i kvalitetne građe te usklađenost nabave s potrebama lokalne zajednice.

Smjernice stupaju na snagu danom donošenja.

UR.BROJ: 2158-6-1-01-26-110
Našice, 21. rujna 2026.

GRADSKA KNJIŽNICA NAŠICE

Marija Buha, dipl.knjiž.,
ravnateljica Knjižnice